

Forslag til: Inatsisartutlov nr. xx af xx. xxx 2019 om Ældretalsmand.

(Naalakkersuisoq for Sundhed, Sociale Anliggender og Justitsområdet)

(1. behandling)

Demokraatit ser med stor glæde på det øgede fokus, der har været på ældreområdet. Sidste uges taler her i salen har også vist, at vi sammen bør kunne blive enige om tiltag, som kan bevirke til en bedre alderdom for de ældre borgere her i landet. Derfor kommer ønsket om en talsmand ikke som en overraskelse, hvor formålet i sig selv er prisværdigt. Vi skal dog have diskuteret i hvilket omfang vi kan, skal og bør lovgive os ud af den enkelte borgers følelse af at blive og være værdsat. Er det op til politikerne at bestemme? Eller er det ikke meningen, at vi skal tilrettelægge rammerne, således at det enkelte menneske får fri mulighed for at dyrke det, som har værdi for den enkelte?

Vi grønlandere har en tradition for at inddrage alle nære relationer i sin tilværelse. Kaffemikker i relation til fødselsdage, barkedåb og andre højtider vidner herom. Vi mener nemlig, at de mellem menneskelige relationer priser denne følelse af anerkendelse. At føle sig set og hørt vægter højere end de opstillede administrationer, som igen skal tage af samfundskagen og fjerner ressourcerne fra der, hvor det burde virke. Med andre ord skal vi være meget opmærksomme på, hvordan vi prioriterer midlerne, og hvilken retning vi ønsker samfundet skal tage.

Er det ikke nok, at vi lader foreningerne fortsætte det utrættelige arbejde, hvor der arrangeres gode fællesskabende initiativer? At der i stedet prioriteres midler til de varme hænder, så de svageste ældre kan sikre sig en værdig dagligdag? Vi kan også vende spørgsmålet om og spørge os selv, hvordan det kan være, at nogle mener, at det er blevet et behov at have en ældretalsmand? Er vi ved at skabe et samfund, hvor alt skal betales af det offentlige og defineres i kasser og love? Er der her ikke tale om symptomer på, at vi som samfund vænner os til at ansvar skal forvaltes af det offentlige?

Økonomisk råd oplyser, at der i 2040 vil være 3400 flere ældre borgere end i dag og at disse foranlediger udfordringer i forhold til den demografiske udvikling, og vil øge udgifterne til blandt andet sundhedsvæsenet. I relation til at de forventede omkostninger til velfærdsydelser stiger i takt med alderen, vil vi fra Demokraatit foreslå at man i dag anvender pengene til de primære plejeydelser og til forebyggelse, som vil komme langt flere borgere i det daglige til gavn. Dette i stedet for at anvende pengene i relation til opbygningen af en ældretalsmandsorganisation.

Det bemærkes nemlig i lovforslaget, at der hvert år skal forhandles budget og dertil ligger også et krav om ansættelse af revisor. Spørgsmålet vi skal stille os selv er; vil vi bruge flere penge på mere administration? Svaret fra Demokraatit er nej.

Vi ønsker at slanke administrationen, og vi har sågar pointeret et ambitiøst ønske om at reducere administrationsudgifterne med hele 100 mio.kr. i finanslovsforslaget. Vi mener, at de ældres vilkår er meget bedre tjent med, at få flere penge tilført direkte for eksempel i den nære og omsorgskrævende pleje i kommunerne og derved være med til at understøtte et godt ældreliv.

Ifølge finanslovsforslaget for 2020 er der prioriteret 800.000 kroner til en ældretalsmandsordning. Vi vil eksempelvis hellere opnormere blandt fagpersonaler, som kan sikre tilstrækkelig hjælp for de ældre. Det er jo netop hjælp til de konkrete og basale ting som for eksempel et bad, hjælp til at spise og lignende, som kan understøtte en værdig alderdom. Vi har også behov for at realisere udviklingsstrategier i den primære sektor for at forebygge langt flere indlæggelser på landets sygehuse og på den måde være med til at sikre et mærkbart bedre ældreliv.

Det skal belyses, at der i 2018 er igangsat et forskningsprojekt om ældre vedr. livsvilkår, livskvalitet og sundhedsfremme i Grønland med Arctisk Aldring (AgeArc). AgeArc vil skabe viden om ældre i Grønland og er finansieret af VELUX FONDEN med 5,6 mio. kr. Forskningen foregår i et tæt samarbejde mellem Ilisimatusarfik og Københavns Universitet og har til hensigt at hjælpe kommunerne med, hvilke tiltag der er værd at implementere i forsøget på at understøtte et godt ældreliv. Vi vil fra Demokraatit prise denne forskning og vi ser frem til, hvilke resultater man finder frem til.

Vi noterer os, at der i høringssvarene er fremkommet svar, hvor der skelnes mellem ældres rettigheder og de ældres vilkår. Ifølge Institut For Menneskerettigheder er der aktuelt ingen FN-konventioner gældende for ældres rettigheder, men at der på nuværende tidspunkt er et igangværende arbejde på område i både FN og Europarådet. Derfor er denne viden væsentlig i forhold til Demokraatits ønske om at afvente resultater fra AgeArc's forskningsarbejde, som kan give et bedre arbejds- og vilkårmæssigt afsæt ud fra den grønlandske kontekst. Dette skal selvfølgelig ske i tæt samarbejde med de respektive kommuner i landet.

Vi bemærker i høringssvarene, at Grønlands Erhverv (GE) fremkommer med økonomiske aspekter i forhold til de ældres vilkår, hvilket kan konstateres ikke har indflydelse på en evt. ældretalsmands virksomhed. Derfor noterer vi os på det kraftigste, at lovforslaget ikke har noget at gøre med værdsættelsen af den ældre befolkning i økonomisk forstand. Derimod kan vi kun anerkende, at der her i forbindelse med EM2019 bliver arbejdet på at hæve pensionen med bred enighed i salen, hvilket er positivt.

Demokraatit ønsker at give friheden, selvbestemmelsen og ansvaret tilbage til befolkningen. Vi vil frigive pengene til ældrepleje og plejepersonaler. Med disse argumenter vil vi anmode om at nærværende forslag bliver sendt til videre bearbejdning i det relevante udvalg med henblik på at afdække de økonomiske udgifter i forhold til formålet, og lægge op til en værdidebat om, hvad det offentlige kan, skal og bør have ansvar for i forhold til definering af de ældres vilkår for at undgå at etablere endnu en symptombehandlende administration. Dernæst ønsker Demokraatit at få viden om resultater af den aktuelle forskning for at kulegrave essensen af symptomet på ønsket om etablering af en ældretalsmandsorganisation. Vi ønsker udvalget god arbejdslyst.